

► **Algemeen**

DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

SEPO verbindt en adviseert met portefeuille overstijgende blik over de beleidsthema's van DSO. Het team Onderzoek verzamelt en ontsluit de benodigde informatie en kennis, monitort relevante ontwikkelingen, evalueert beleidsmaatregelen en adviseert hierover voor de DSO-vakgebieden.

december 2023

Tweede Kamerverkiezingen Den Haag 2023

Landelijke uitslag

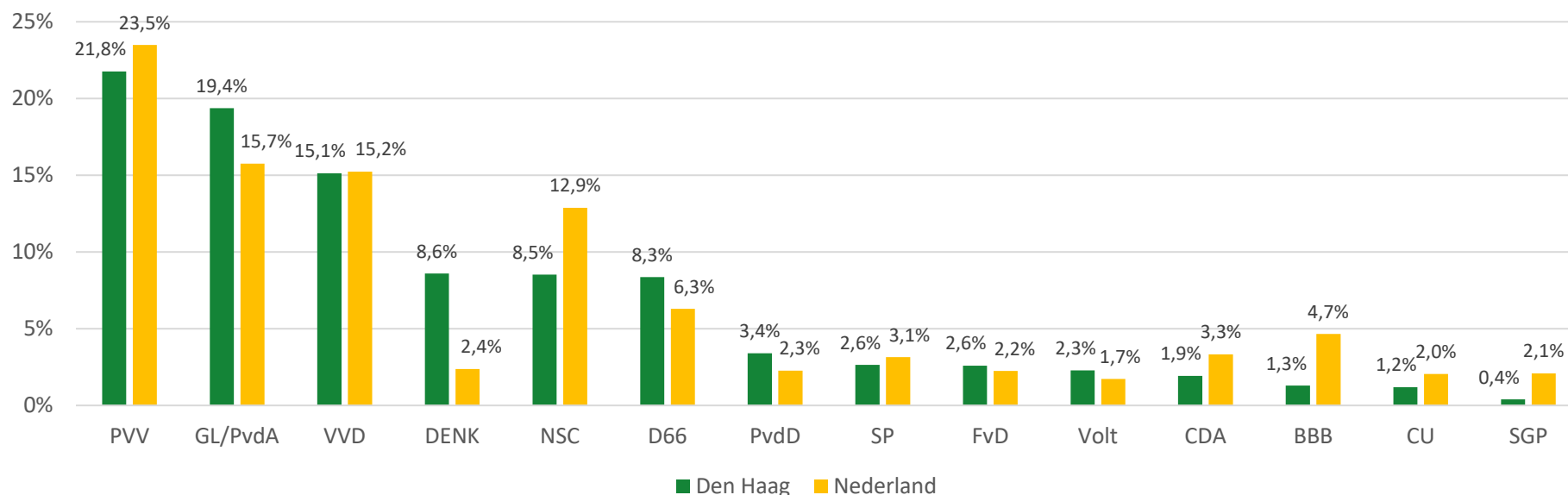
Woensdag 22 november 2023 stond in het teken van de Tweede Kamerverkiezingen. Op deze dag mochten 13,3 miljoen kiesgerechtigden van 18 jaar en ouder hun stem uitbrengen op een politieke partij. In totaal stonden 26 partijen op de kieslijst, waarvan acht voor het eerst meededen. Voorafgaand aan de verkiezingen leek de strijd vooral te gaan tussen vier partijen, namelijk VVD, de gecombineerde lijst GroenLinks-PvdA, PVV en nieuwkomer NSC. Al vrij snel na het sluiten van de stembureaus leek deze strijd al beslecht en kwam één partij als winnaar in beeld.

Met 37 zetels mag de PVV zich de grote winnaar noemen van de Tweede Kamerverkiezingen van 2023. GroenLinks-PvdA komt met 25 zetels als de tweede partij uit de bus, VVD volgt in het kielzog met 24 zetels en NSC komt uit op 20 zetels. Op grotere afstand volgen D66 en BBB met respectievelijk negen en zeven zetels. De overige 28 zetels worden verdeeld onder negen partijen. De uitslag heeft grote gevolgen voor de voormalige coalitie VVD, D66, CDA en ChristenUnie. Het aantal zetels van deze partijen wordt bijna gehalveerd van 78 naar 41.

Hoe zit het in de gemeente Den Haag?

Met 21,8% van de stemmen heeft de PVV de verkiezingen in Den Haag gewonnen. 53.202 Hagenaars hebben hun stem uitgebracht op deze partij, waarvan 91% op de nummer 1 van deze lijst stemde. Ten opzichte van de vorige Tweede Kamerverkiezingen in 2021 is de achterban van de PVV in absolute zin met 88,1% gegroeid. De tweede positie is bemachtigd door de gecombineerde lijst GroenLinks-PvdA. Waar GroenLinks en PvdA in 2021 nog respectievelijk 6,8% en 5,3% van de stemmen binnenhaalden, is de gecombineerde lijst nu goed voor 19,4% van de stemmen. De VVD volgt als derde met 15,1%. Evenals in het landelijke beeld verliest deze partij fors ten opzichte van de vorige verkiezingen. Het aandeel stemmers dat in de kieslijst een hokje bij een VVD-kandidaat rood kleurde is in Den Haag nagenoeg gelijk aan Nederland als geheel.

Uitslagen Tweede Kamerverkiezingen gemeente Den Haag en Nederland als geheel

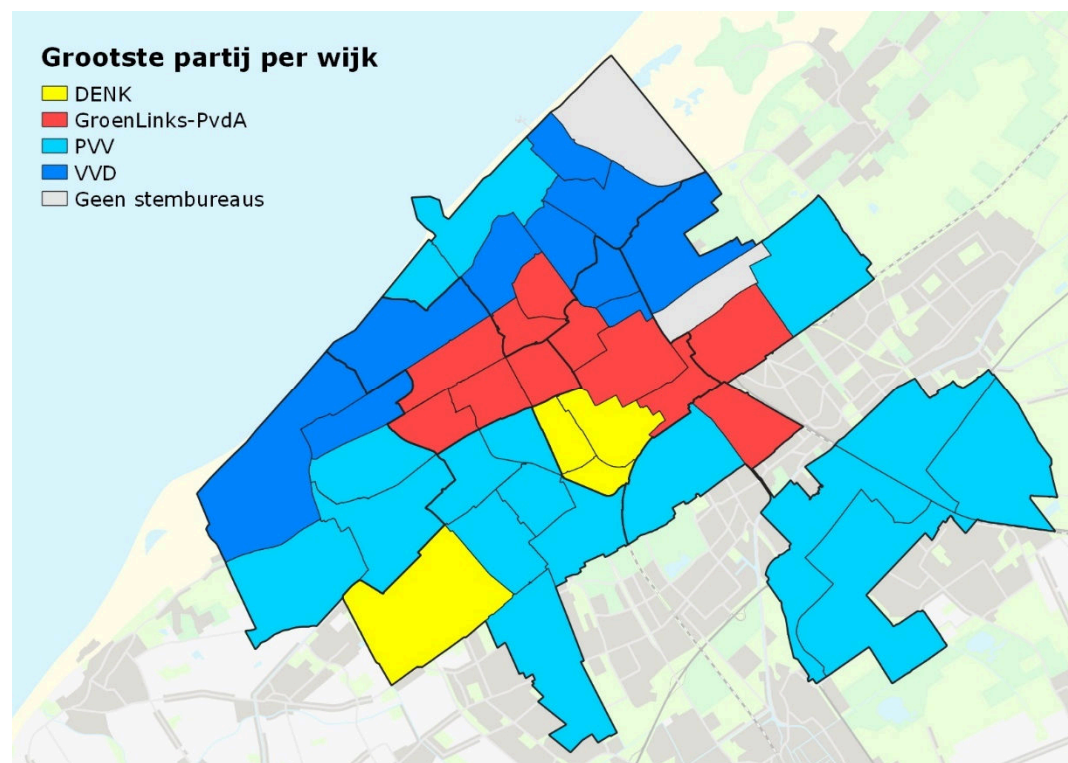
De uitslagen van DENK, NSC en D66 liggen met respectievelijk 8,6%, 8,5% en 8,3% erg dicht bij elkaar. De resultaten van DENK en NSC zijn het gevolg van electorale groei. DENK scoort in de gemeente Den Haag aanzienlijk hoger dan het landelijke gemiddelde, terwijl de NSC er een stuk lager scoort dan het landelijke gemiddelde. D66 wordt in zowel de gemeente Den Haag als in Nederland als geheel geconfronteerd met een halvering van de stemmen.

De Partij voor de Dieren heeft in Den Haag 3,4% van de stemmen binnengehaald, wat resulteert in een zevende plaats. Nadat de partij meerdere verkiezingen op een rij een gestage groei doormaakte heeft deze partij nu voor het eerst een verlies te incasseren.

Ingezoomd op de Haagse wijken

Waar de strijd in Nederland leek te gaan tussen de VVD, GroenLinks-PvdA, PVV en NSC, ging de strijd in Den Haag vooral tussen VVD, PVV, GroenLinks-PvdA en DENK. In alle Haagse wijken is een van deze vier partijen de overwinnaar. De PVV floreert vooral in het zuiden van Den Haag, aangevuld met bolwerken in Duindorp, Scheveningen en Mariahoeve. Vooral in Duindorp scoort de PVV hoog. Maar liefst 59,1% van de stemmen gaat naar de partij van Geert Wilders. Verder is ten opzichte van de vorige verkiezingsuitslag in 2021 in de Vinexwijken Wateringse Veld, Ypenburg en Leidschenveen een opvallende verschuiving zichtbaar van VVD naar PVV. In deze wijken haalt de PVV respectievelijk 29%, 28,6% en 27,9% van de stemmen.

De VVD scoort van oudsher hoog op het zand. Ook nu weer strekt zich langs de kustlijn een band van wijken uit waar de VVD de winst pakt. GroenLinks-PvdA doet het goed in de binnenstad en de oude stadswijken daaromheen. De

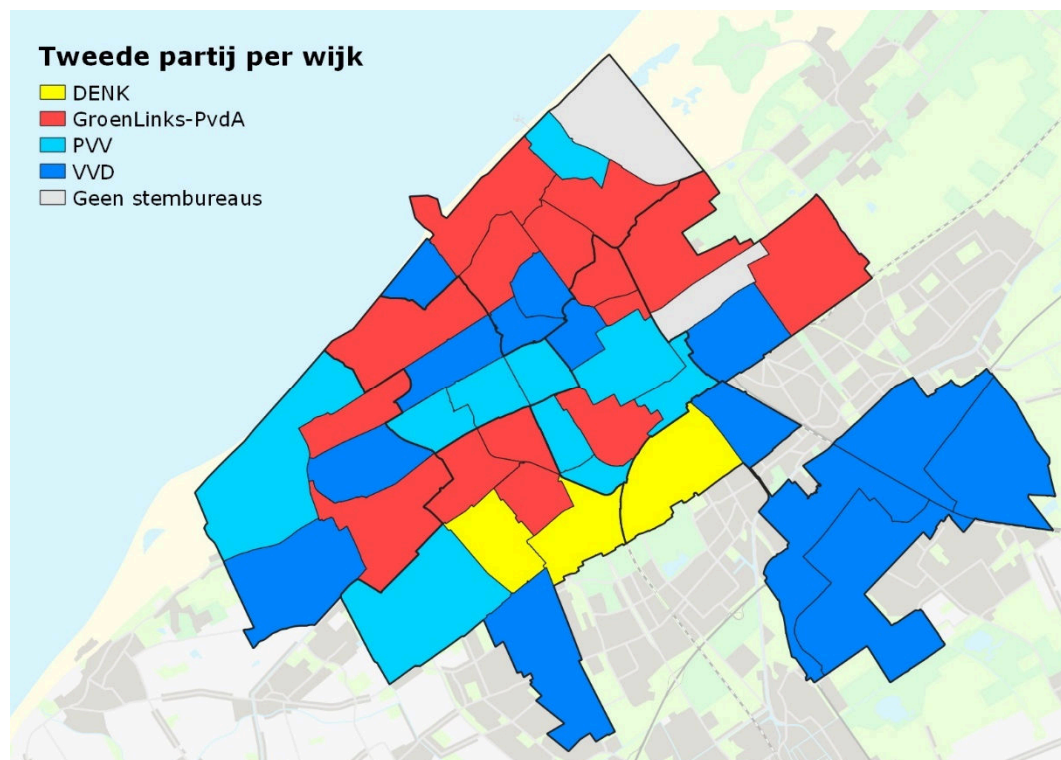
grootste winst wordt behaald in het Regentessekwartier. Hier heeft de partij 37% van de stemmen binnengehaald.

DENK boekt een overwinning in vier wijken, namelijk de Schildersbuurt, Transvaalkwartier, Groente- en Fruitwijk en Bouwlust. In de Groente- en Fruitwijk heeft maar liefst 49,8% van de stemmers hun vertrouwen aan deze partij geschonken. Met uitzondering van de Schildersbuurt gaat in deze wijken de tweede plek naar de PVV.

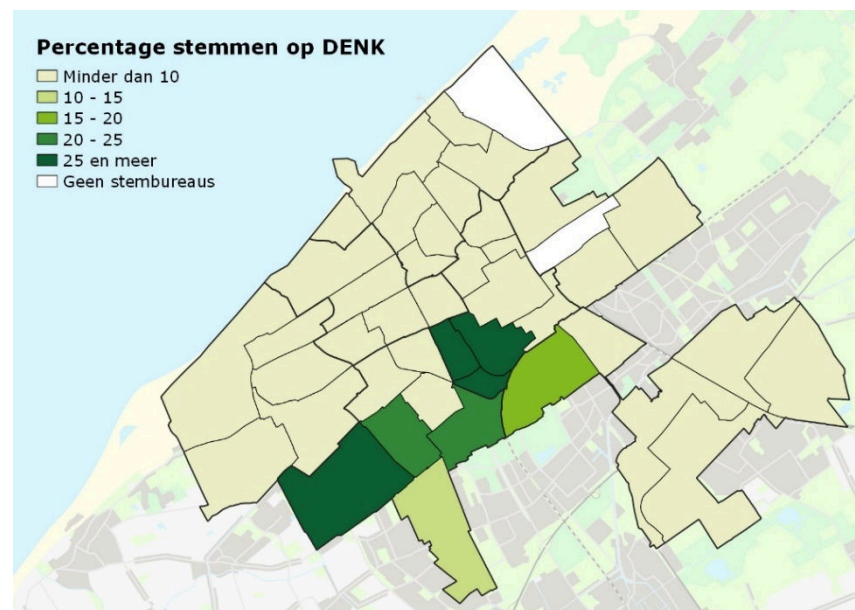
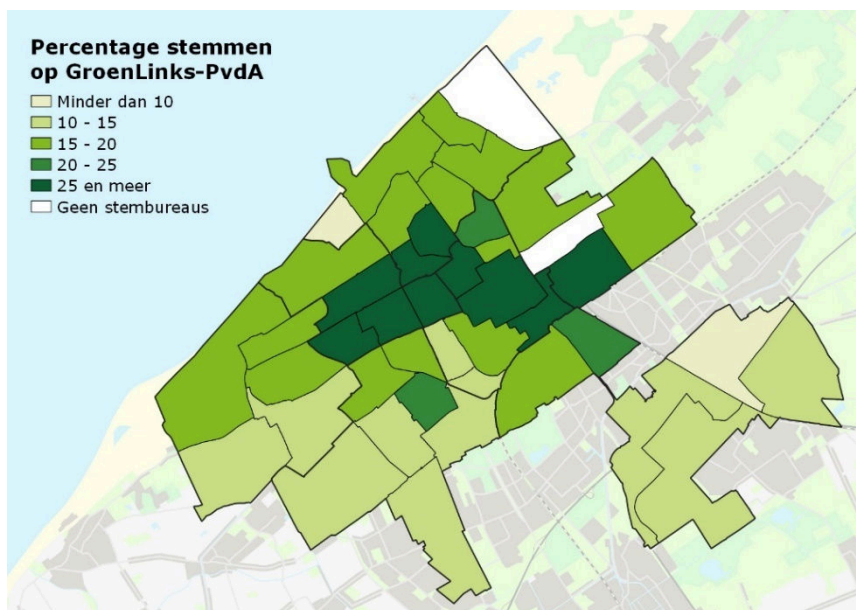
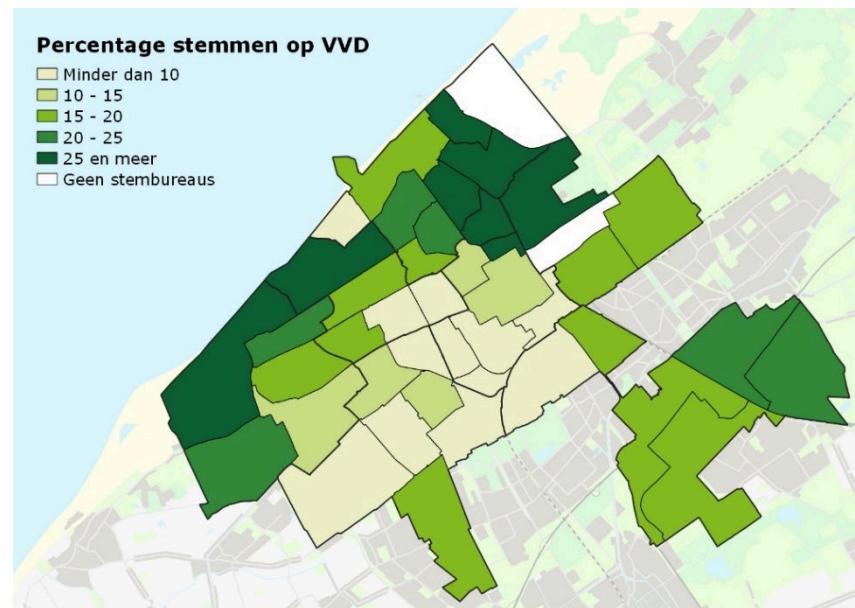
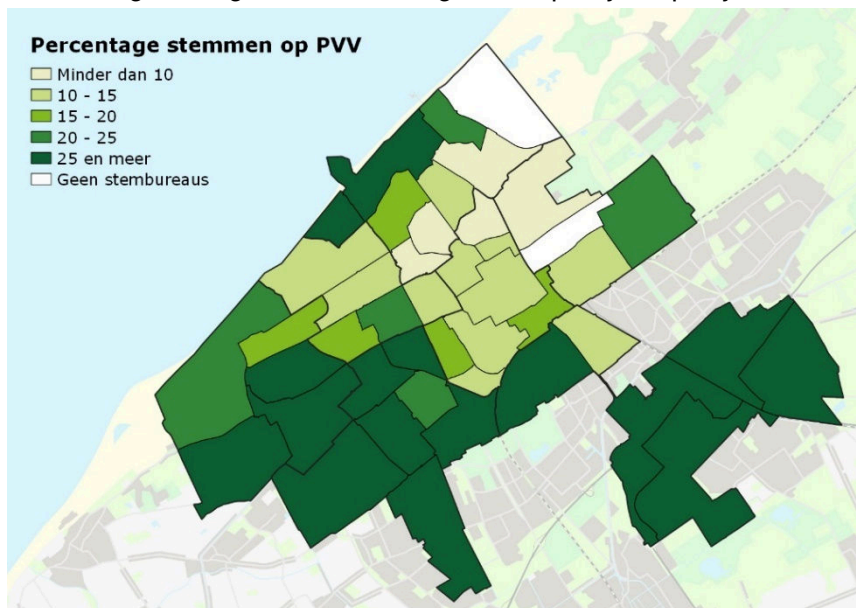
Opmerkelijk is dat de tweede plek in alle wijken ook naar een van deze vier winnende partijen gaat. In geen enkele wijk haalt een partij anders dan de VVD, GroenLinks-Pvda, PVV en DENK een hogere positie dan nummer drie. Het kaartbeeld met de nummers twee is wat minder uitgesproken dan de kaart met de winnaars. Wel valt op dat in de wijken waar de VVD aan kop gaat GroenLinks-Pvda meestal de nummer twee is. In de Vinexwijken is de VVD de tweede partij, al is het verschil met de nummer één in al deze wijken erg groot.

Verder valt op dat in meerdere wijken in Den Haag Zuidwest PVV en DENK samen de top-2 innemen. De uitkomsten van beide partijen liggen hier dicht bij elkaar. De stemmers voor DENK zijn, anders dan bij de andere drie grote partijen, geconcentreerd in een beperkt aantal wijken.

Voor NSC, de partij die landelijk en groot aantal zetels heeft binnengehaald, zijn op wijkniveau geen spectaculaire uitschieters te zien. De partij haalde in vrijwel elke wijk 7 tot 10% van de stemmen binnen. De partij sprak het minste aan in de wijken Schildersbuurt (4,5%), Groente- en Fruitbuurt (5,7%) en Transvaalkwartier (6%).

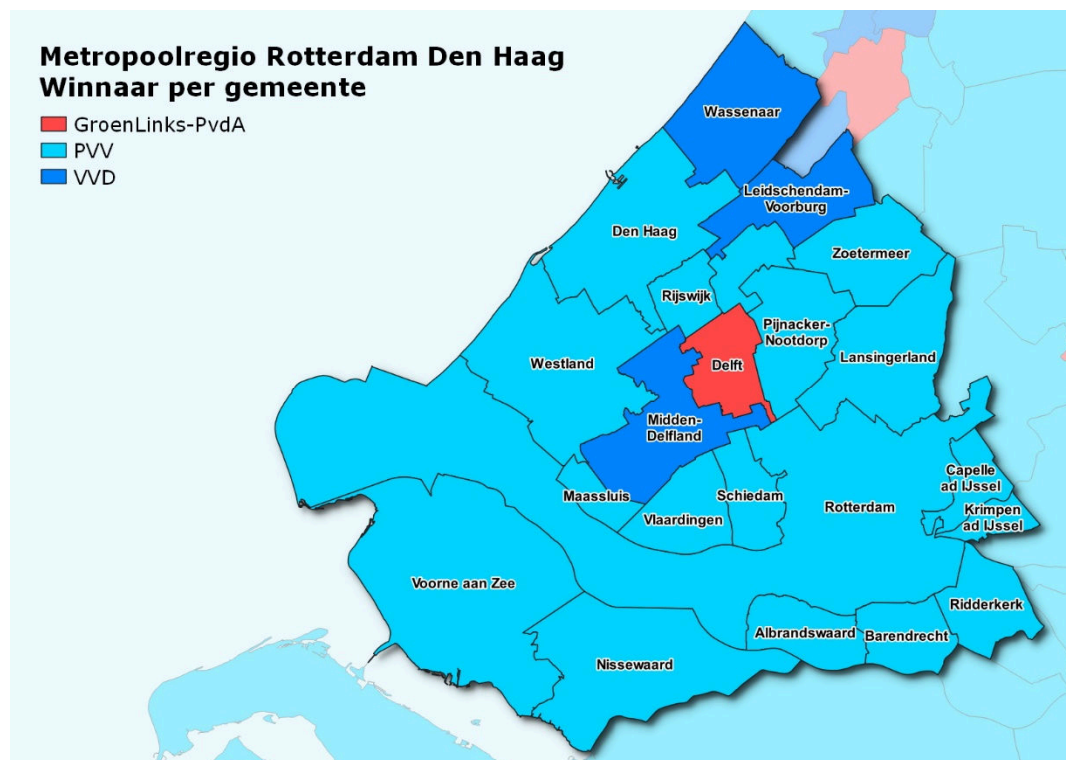
Verkiezingsuitslagen van de vier grootste partijen op wijkniveau

Uitslagen in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag

In 17 van de 21 MRDH-gemeenten gaat de PVV er met de winst vandoor. De uitslagen voor deze partij zijn in de gemeenten Nissewaard (37,8%) en Voorne aan Zee (34,1%) het hoogst.

In Wassenaar, Leidschendam-Voorburg en Midden-Delfland leidt de VVD, terwijl GroenLinks-PvdA in Delft de boventoon voert. Het verschil met de verkiezingsuitslag van 2021 is zeer groot. Op winst van D66 in Rotterdam en Delft na won de VVD toen in alle MRDH-gemeenten.

Opkomst

In Den Haag hebben zo'n 357.606 inwoners een stempas ontvangen. Van deze inwoners hebben 246.069 de kans gegrepen om hun stem uit te brengen in een van de 283 stembureaus, wat neerkomt op een opkomstpercentage van 68,8%. De opkomst in Den Haag is beduidend lager dan de landelijke opkomst van 77,7%. Van de grote vier steden scoren Amsterdam en Utrecht met respectievelijk 71% en 79,8% hoger dan Den Haag. Rotterdam scoort daarentegen nog een stuk lager met 64,2%.

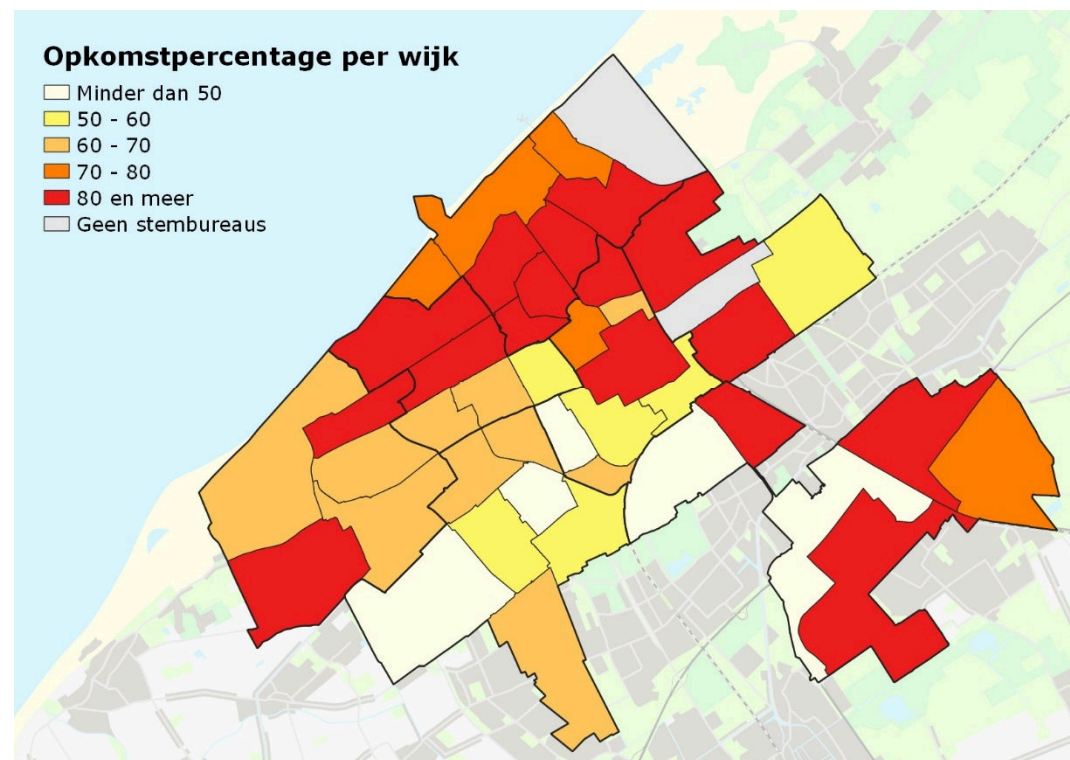
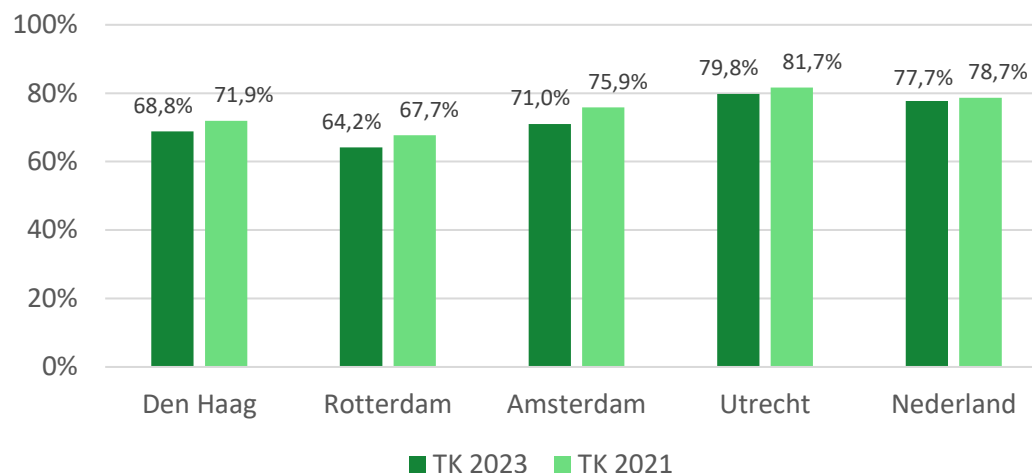
In vergelijking met de vorige Tweede Kamerverkiezingen valt de opkomst in de grote vier steden overall iets lager uit.

De opkomst in Den Haag was ditmaal iets lager dan bij de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 (72%) maar aanmerkelijk hoger dan bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 (43%) en de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023 (48%).

Opkomstpercentage Haagse Wijken

Bij het inzoomen naar de Haagse wijken valt het op dat het opkomstpercentage in de wijken aan de kust een stuk hoger is dan in de meer landinwaartse wijken. Kanttekening bij deze cijfers op wijkniveau is dat Hagenaars bij het stemmen niet gebonden zijn aan de eigen wijk. Hoewel veel kiesgerechtigden wel stemmen in de buurt van hun woonadres, hoeft dit niet in de eigen wijk te zijn. In principe is het mogelijk om de stem uit te brengen op elk willekeurig stembureau in de stad. Dit zorgt voor enige vertekening in opkomst en uitslag op enkele locaties waar veel mensen samenkomen, zoals de intercystations.

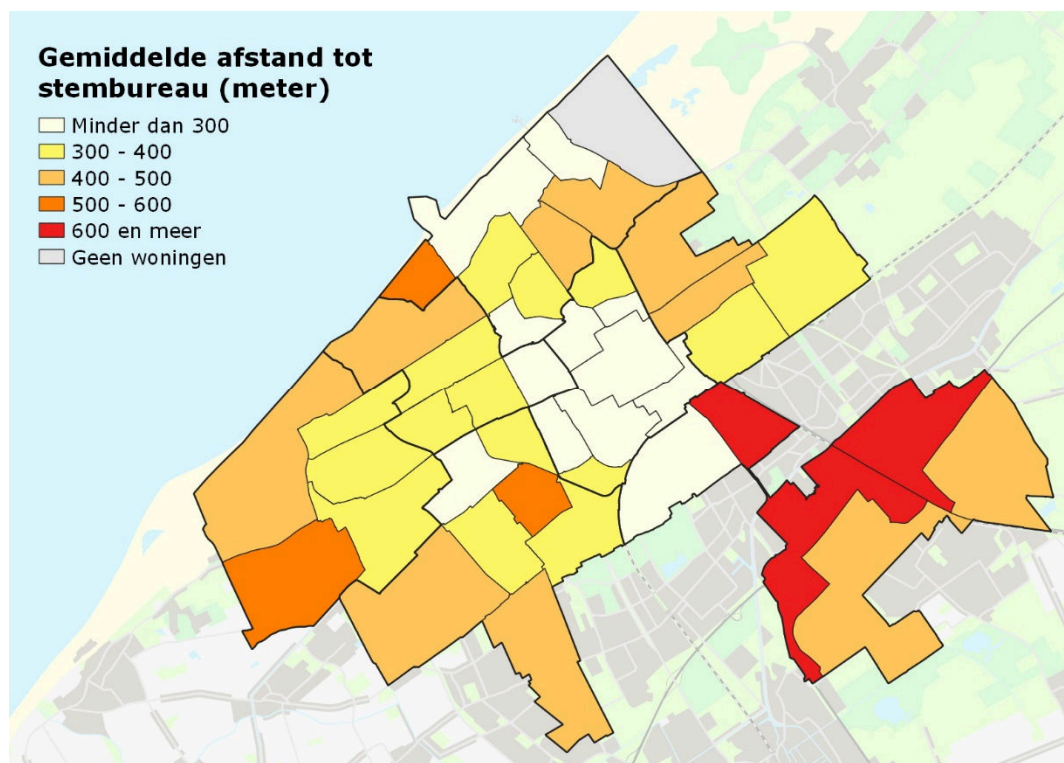
Opkomst grote vier steden

Toegankelijkheid

Binnen de gemeente Den Haag zijn tijdens deze verkiezingen 283 stembureaus opgezet in 42 van de 44 wijken. De nabijheid moet ervoor zorgen dat inwoners sneller geneigd zijn om hun stem uit te brengen. Gemiddeld moet een inwoner 333 meter over de weg afleggen naar het dichtstbijzijnde stembureau. Met een gemiddelde afstand van 459 meter wonen inwoners van stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg het verst van een stembureau, terwijl inwoners van stadsdeel Centrum slechts 257 meter hoeven af te leggen.

Om de stembusgang van mensen met een lichamelijke beperking te vergemakkelijken zijn veel locaties geselecteerd op toegankelijkheidsvoorzieningen. Zo is 88% van de stembureaus toegankelijk met een rolstoel, heeft 66% een invalidenparkeerplaats voor de deur, ligt 43% in de nabijheid van een rolstoeltoegankelijke tramhalte en kunnen geluidsgevoelige mensen in 63% van de locaties terecht. In alle acht stadsdelen is één stembureau geschikt gemaakt voor mensen met een visuele beperking, wat neerkomt op 3% van alle bureaus.

Meer informatie in Den Haag in Cijfers

Cijfers op buurt- wijk- en stadsdeelniveau zijn ook in verschillende presentatievormen (tabellen, grafieken, kaarten) te raadplegen op internet in Den Haag in Cijfers, dé bron voor statistische informatie over de gemeente Den Haag. Ga hiervoor naar www.denhaag.incijfers.nl. Hier vind je ook meer informatie over de verkiezingsuitslag.

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag
DSO / SEPO - Onderzoek
december 2023

Inlichtingen

DSO / SEPO - Onderzoek
Maarten Reiling (070 – 7525997 / maarten.reiling@denhaag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en percentages kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.